

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Forum för Textforskning 17

Book of abstract

Göteborgs universitet, 6–7 februari 2025

Innehållsförteckning

VINCENT BJÖRKQUIST.....	3
GUNILLA BYRMAN & CECILIA OLSSON JERS	4
PIA CEDERHOLM.....	5
JOHAN CHRISTENSSON.....	6
BIRGITTA LJUNG EGELAND & STIG-BÖRJE ASPLUND	7
IRENE ELMEROT	8
CAMILLA FORSBERG	9
ANNA W. GUSTAFSSON & CHARLOTTA SEILER BRYLLA	10
KRISTOFFER HOLMQUIST	11
CATHARINA NYSTRÖM HÖÖG	13
EMILIA JONASSON.....	14
JOHAN JÄRLEHED, DANIEL WOJAHN & DIMITRIOS KOKKINAKIS.....	15
ANNA-MALIN KARLSSON, GUNILLA ALMSTRÖM PERSSON, HELENA BANI SHORAKA, LINNEA HANELL, KARIN IDEVALL HAGREN, MARIA LIM FALK, ANNA VOGEL & MARIA RYDELL.....	16
ALEXANDER KATOUGI.....	17
JOSEFIN LINDGREN.....	18
MALIN MARK.....	19
ZOE NIKOLAIDOU & HANNA SOFIA REHNBERG	20
JUDY RIBECK NYSTRÖM & ANNELI DYRVOLD.....	21
PERNILLA OLSSON.....	22
INGRID OLSSON & GABRIELLA SANDSTRÖM	23
SOFIA ORRBÉN	24
GUNILLA ALMSTRÖM PERSSON.....	25
MALIN SANDBERG & CLAES OHLSSON	26
SANNA SKÄRLUND	27
ANNA SMÅLANDER.....	28
PIIA SUOMALAINEN.....	29
VIKTORIA STRANDBERG	30
LISA VIKSTRÖM.....	31
ANNA VOGEL.....	32
GUSTAV WESTBERG, CHARLOTTA SEILER BRYLLA & HENNING ÅRMAN.....	33
MILENA ZART	34

”Tråkigt att läsa att vissa människor tappat kompassen för demokratiska värderingar”: Nyhetsdiskutanter förhandlingar om kommenterandenormer

Vincent Björkquist

Uppsala universitet, vincent.bjorkquist@nordiska.uu.se

Detta föredrag utforskar hur personer som digitalt kommenterar nyheter orienterar sig mot olika normer för nyhetskommenterande. Till skillnad från nyhetsproducenten, som har makt att reglera kommenterandet före och efter att kommentarer publiceras, har diskutanterna att förhandla med varandra om hur de anser att man bör bete sig interaktionellt i kommentarsfälten. Normerna förstås utifrån Grice (1975) och Ayunon (2018) som maximer för meningsfull kommunikation och berör *kvantitet, kvalitet, relevans* och *sätt*.

I kontrast till viss tidigare forskning, som bedömt hur väl nyhetsdiskutanter följer kommunikationsnormer, utreds hur diskutanterna själva orienterar sig mot sådana normer. Materialet består av 36 kommentarer fördelade på 5 olika trådar i kommentarsfält till 3 olika nyhetsinlägg på SVT Nyheters Facebook-sida. Syftet är att utifrån en förståelse om förändrade diskursiva premisser för nyhetsjournalistik dels analysera hur diskutanterna språkligt initierar och förhandlar om de olika normerna, dels jämföra producentens regler med diskutanternas normer.

Resultaten bidrar till att belysa motstridiga aspekter av huruvida nyhetsjournalistikens diskursiva premisser förändras. Det framkommer bl.a. att SVT Nyheters regler och diskutanternas normer är snarlika, men också att de skiljer sig åt. Till exempel formulerar SVT ensamt en normaspekt om att talare inte får upprepa vissa ord (*spamma*), medan diskutanterna ensamt formulerar normaspekter om att inte ljuga, säga felaktiga saker eller dra felaktiga slutsatser. Diskutanterna, som inte kan ta bort regelvidriga kommentarer, relevantgör istället fler olika normer än producenten. Diskutanternas förhandlingar föranleds bl.a. av rasism i kommentarsfälten, men också av SVT:s agerande.

Referenser

Ayunon, C. (2018). ”Gricean Maxims Revisited in FB Conversation Posts: Its Pedagogical Implications”. *TESOL International Journal*, 13(4). S. 82–95.

Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. I: P. Cole, & J. Morgan (red.) *Syntax and semantics* 3: *Speech Acts*. New York: Academic Press. S. 41–58.

Pomperipossa i Monismanien – ett politiskt debattinlägg

Gunilla Byrman

Linnéuniversitetet, gunilla.byrman@lnu.se

Cecilia Olsson Jers

Linnéuniversitetet, cecilia.olssonjers@lnu.se

I föredraget ska vi diskutera ett debattinlägg skrivet av Astrid Lindgren och publicerat 1976 i Aftonbladet. Debattinlägget fick stort genomslag i den dåtida offentliga debatten och för lång tid framåt. Materialet består av debattinlägget *Pomperipossa i Monismanien*, *Sagan om Pomperipossa med den långa näsa* och röster i den efterföljande mediedebatten.

Undersökningen görs genom kritisk diskursanalys och genom klassisk och nutida retorik (Johannesson, 2006; Kjeldsen, 2008; Declercq, 2013; Idevall Hagren & Westberg, 2024; Persson, 2024). Vi vill visa hur kunskap och innehållet förhandlas och representeras genom verbal kommunikation och hur sådan kommunikation upprättar maktrelationer. Idevall Hagren & Westbergs definition av diskurs är ”socialt konstruerad kunskap om någon aspekt av verkligheten, som formas genom systematisk kommunikation som tar materiell form genom text” (s. 32). Analysmodellen verkar på tre nivåer: textlagret, aktörlagret och det transtextuella lagret. Vi kommer att inrikta analysen på genre, affektiva positioneringar och kritik av det rådande politiska systemet med utgångspunkt i följande frågor:

1. Hur byggs debattinlägget upp och hur förhåller det sig till den välkända *Sagan om Pomperipossa*?
2. Vilka retoriska grepp använder Lindgren i sin affektiva positionering?

Preliminära resultat visar att Lindgren positionerar sig bland annat genom allusioner, kontraster, humor och igenkänning. Analysresultaten understryker hur språkets påverkansmakt kan få effekter i offentlig debatt och samhällsutveckling.

Referenser

Declercq, D. (2013). ”The philosophical and ethical significance of humour. Simpsons as humorous ethical truth-telling”. *Ethical Perspectives*, 20 (2). pp. 271–298.

Kjeldsen, J.E. (2008). *Retorik idag: introduktion till modern retorikteori*. Studentlitteratur.

Idevall Hagren, K. och Westberg, G. (2024). *Kritisk diskursanalys. En språkvetenskaplig introduktion*. Studentlitteratur.

Johannesson, K. (2006 [1990]). *Retorik eller konsten att övertyga*. Norstedt.

Persson, M. (2024). *Passionerad läsning: texter om litteratur, kritik och känslor*. Carlsson

Från tillgång till belastning. Diskursiva glidningar i gymnasiets styrdokument om andraspråkseleven som skribent

Pia Cederholm

Uppsala universitet, pia.cederholm@edu.uu.se

En positiv syn på flerspråkighet präglar ämnet svenska som andraspråk i både innevarande läroplan Gy11 och den kommande Gy25. Elevens flerspråkighet beskrivs som ”en tillgång för såväl individen som samhället” (Gy11) och som ”en resurs” att använda i undervisningen (Gy25). Läroplanstexter som dessa tolkas och operationaliseras till det nationella provets skrivuppgift, en vetenskaplig text, med bedömningsanvisningar som utgår från den syn på andraspråkselever som uttrycks i läroplanen. Men i takt med att styrdokumentens formuleringar kommer närmare elevens skrivande tycks den pluralistiska sva-diskursen förbytas i en mer monolingvistiskt motiverad bristdiskurs. Förflyttningen längs denna genrekedja fokuseras i den här studien om andraspråkselevs skrivande på svenska.

Materialet utgörs av styrdokument med avgörande inflytande på den undervisning som bedrivs i klassrummet:

- kursplanerna för svenska som andraspråk i Gy11
- ämnesplanen för svenska som andraspråk i Gy25
- skrivuppgiften och bedömningsanvisningarna för kursprovet i svenska 3 och svenska som andraspråk 3 under perioden 2012–2016

Syftet med studien är att utifrån ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv undersöka hur andraspråkseleven konstrueras som skribent i texter där värderande formuleringar fastslår vad som är eftersträvansvärt, förtjänstfullt, godtagbart eller oacceptabelt i elevernas vetenskapliga skrivande. Det teoretiska ramverket bygger på Fairclough och hans analys av texters maktanspråk, där exempelvis legitimeringar i skolans styrdokument kan visa sig som hänvisningar till normer som framstår som självklara eftersom de bygger på underliggande antaganden (2003). Metodologiskt är analysen inspirerad av Alford (2015) som i sin avhandling undersökte diskurser kring andraspråkseleven i liknande styrdokument i Australien.

Referenser

- Alford, J. H. (2015). Conceptualisation and enactment of critical literacy for senior high school EAL learners in Queensland, Australia. Queensland University of Technology.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge, Taylor & Francis Group.

”Vadan denna brådska med att nå barnen?” – diskursiva resurser för att delegitimera covid-19-vaccin i ett digitalt upprop mot vaccination av barn och ungdomar.

Johan Christensson

Högskolan i Gävle, johan.christensson@hig.se

Under covid-19-pandemin aktualiserades en samhällsutmaning relaterad till hanteringen av det omfattande informationsflödet kring vaccinationsfrågan. När vaccin mot covid-19 erbjöds befolkningen i Sverige framkom kritiska röster. En del av denna kritik kan spåras till den så kallade "anti-vaxx"-rörelsen (Mylan & Hardman 2021), medan andra uttryckte en mer allmän oro, till exempel kopplad till biverkningar från tidigare vaccinationer som vaccinet mot svininfluensa (se Holmberg 2017). Denna studie undersöker ett specifikt upprop mot vaccination av barn och ungdomar som publicerades online i maj 2021. Materialet utgörs av cirka 40 sidor text och har i skrivande stund samlat över 7 000 underskrifter; av forskningsetiska skäl används dock inga kommentarer i studien. Syftet med undersökningen är att bidra med kunskap om vilka diskursiva resurser som används för att delegitimera covid-19-vaccin och hur de fungerar. Teori och metod utgår från ramverket medierad diskursanalys (Scollon 2001; Scollon & Scollon 2004), som fokuserar på hur diskurs kommer in i handlingar. Mer specifikt kartläggs diskursiva resurser med hjälp av begreppet diskursiv tidslinje, vilket används för att spåra diskursers historia och framåtriktning. Resultaten visar bland annat hur vetenskaplig diskurs används för att uppnå flera syften i uppropen, exempelvis hur källhantering används för att inge förtroende hos läsaren, samtidigt som idén om informerat samtycke används för att framställa covid-19-vaccinet som ett ofärdigt experiment.

Texter om och för jakt. Tre generationer män i skogsbygd och deras läsarthistorier

Birgitta Ljung Egeland & Stig-Börje Asplund

Karlstads universitet, birgitta.ljung-egeland@kau.se

Stig-Börje Asplund

Karlstads universitet, stig-borje.asplund@kau.se

Projektet *Arbetarmän i skogsbygd och deras lokala läspraktiker. Kontinuitet och förändring över generationer* [RJ, dnr P22-0239] handlar om tre generationer arbetarmän i svensk skogsbygd och deras lokala läspraktiker. Bakgrunden till projektet är den läsforskning som pekar ut rurala miljöer som resurssvaga platser och rurala arbetarmän som ointresserade läsare, och som därmed riskerar att förminska mångfalden och värdet av den läsning de engagerar sig i och som vi i svensk kontext vet mycket lite om (Asplund & Goodson, 2022). Livsberättelseintervjuer har genomförts med tre generationer män (2–3 intervjuer med varje forskningsperson) från flera familjer som bor i samma skogsbygd. Med teoretisk och metodologisk utgångspunkt i *life history* (Bertaux & Thompson, 1997; Goodson, 2013) och *local literacies* (Barton & Hamilton, 1998/2012) visar vi hur männens läspraktiker har starka kopplingar till en muntlig berättartradition och rurala aktiviteter som jakt, fiske och skogsbruk. I presentationen kommer vi att visa exempel på de texter om jakt som männen berättar om, hur de använder dem och vilken betydelse texterna och läsningen ges i männens liv över tid och generationer. Det är en pragmatisk och nyttoinriktad läspraktik (Stebbins, 2012) som framträder där männen omsätter läsning av texter i praktisk handling i ett sammanhang där den muntliga traditionen är stark. Vi kommer i ljuset av dessa resultat att diskutera relationen kunskapspraktik (Carlgren, 2015) och läspraktik samt betydelsen av att lyfta fram nyanserade beskrivningar av lokala läspraktiker i relation till skolans och samhällets förändringar.

Referenser

- Asplund, S.-B. & Goodson, I. (2022). Rural Working-Class Males in Sweden and Reading: Processes for Re-appropriating Written Culture. *Language and Literacy/Langue et littérature*, 24(3), 68–87. <https://doi.org/10.20360/langandlit29585>
- Barton, D., & Hamilton, M. (1998/2012). *Local literacies. Reading and writing in one community*. Routledge.
- Bertaux, D., & Thompson, P. R. (1997). *Pathways to social class: A qualitative approach social mobility*. Transaction Publishers.
- Carlgren, I. (2015). *Kunskapskulturer och undervisningspraktiker*. Daidalos.
- Goodson, I. (2013). *Developing narrative theory: Life histories and personal representation*. Routledge.

Språkliga representationer av människor på flykt i politisk och journalistisk diskurs – en metodpresentation

Irene Elmerot

Stockholms universitet, irene.elmerot@slav.su.se

Utifrån ett planerat projekt utgår denna presentation ifrån hur vi kan jämföra både förändringar av flyktingpolitik och diskursmönster genom korpus-stödd diskursanalys (som i Gillings et al. 2023). Korpus-stödd diskursanalys är ofta en fortsättning på kritisk diskursanalys, men med större mängder data och kvantitativa metoder. Projektets syfte är att med språkvetenskapliga metoder analysera hur flyktingar från Ukraina, jämfört med hur flyktingar från Syrien och Afghanistan, framställs 2015–2024. Jag är särskilt intresserad av att undersöka i vilken utsträckning skillnaderna kan kopplas till flyktinggruppernas ursprung (geografiskt, kulturellt, religiöst), och hur framställningarna bidrar till att forma den europeiska identiteten när européer och EU-medborgare relateras till flyktingarna. Projektets data kommer från tjeckiska och svenska parlamentsdebatter och nyhetsmedier, och en aspekt är att dessa data jämförs, för att undersöka hur illiberala, alltså extremt konservativa och rentav anti-demokratiska, diskurser kan ha spridits. Tanken är bland annat att använda helt nya verktyg (från Cvrček & Fidler 2024) i denna studie, och dessa syftar till att analysera associationsmönster av ord i större textmängder över tid. Detta kommer att säkerställa vilka partier och personer som spridit illiberala diskurser de senaste åren i två EU-medlemsstater med invandringspolitik som var i diametral opposition 2015, och sedan båda vände till närmast motsatt hållning efter Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022. I presentationen kommer de metodologiska verktygen och data att förklaras, jämte tentativa resultat också från ett parallellt projekt, delvis baserade på två separata pilotstudier (Idevall Hagren & Wojahn pågående, Pekáček & Elmerot 2023).

References

Cvrček, V. & Fidler, M. (2024). From News to Disinformation: Unpacking a Parasitic Discursive Practice of Czech Pro-Kremlin Media. *Scando-Slavica*, 70(1), 32–54. DOI:10.1080/00806765.2024.2317374.

Gillings, M., Mautner, G. and Baker, P. (2023), *Corpus-Assisted Discourse Studies*, Cambridge University Press. DOI: 10.1017/9781009168144.

Idevall Hagren, K. & Wojahn, D. (2024). Framställningar av ukrainska flyktingar och svenskar i svensk press 2022. Pågående projekt.

Pekáček, O. & Elmerot, I. (2023). When is a crisis really a crisis? Using NLP and corpus linguistic methods to reveal differences in migration discourse across Czech media. *Jazykovedný časopis/Journal of Linguistics*, 74(1), 369–380. DOI:10.2478/jazcas-2023-0053.

Vem ska försvara Sverige (och varför)?

Camilla Forsberg

Högskolan Kristianstad, camilla.forsberg@hkr.se

Rekryteringen av värnpliktiga soldater till det svenska försvaret har under en relativt kort tidsperiod gått från nationell frivillighet (2010-2016) via återinförd mönstringsplikt (2017) och värnplikt (2018), till ett eventuellt internationellt tvång i och med det svenska medlemskapet i försvarsalliansen Nato 2024. Den återinförda mönstrings- och värnplikten kan förklaras med dels ett osäkrare säkerhetsläge i omvärlden, dels svårigheter att rekrytera soldater till den frivilliga grundläggande militära utbildningen (Holm, 2017) och att behålla dem inom försvaret (Riksrevisionen, 2022). Trots den återinförda plikten råder fortfarande en viss konkurrenssituation för rekrytering av soldater (Statskontoret, 2024) eftersom de kompetenser som behövs inom Försvarsmakten även efterfrågas i samhället i övrigt. För att locka ungdomar att mönstra framställdes den frivilliga militära utbildningen ofta som en väg till självförverkligande genom erbjudanden om personlig och professionell utveckling samtidigt som ord och sammanhang kopplade till krig tonades ner (Strand & Berndtsson, 2015). Hur hanteras plikten och konkurrensen i framställning av mönstring och värnplikt mot bakgrund av de senaste årens förändringar? Ska svenska soldater slåss *för* något (demokratin?) eller *mot* något (diktatur?) (jfr Leonhard 2019)? Vilka argument används för att övertyga ungdomar om att det är värt att satsa tid och energi på militär utbildning? Vilka föreställningar finns om de svenska soldater som ska försvara både Sverige och andra medlemsländer inom försvarsalliansen? Bland annat dessa frågor besvaras genom en analys av språk, innehåll och diskurser i *Mönstringshandboken*, det vill säga den riktade information som Plikt- och provningsverket skickar till alla 18-åringar i Sverige.

Referenser

Holm, K. (2017). *Värnplikten återinförs – i dag fattas beslutet av regeringen*. Sveriges television. Publicerad 2 mars 2017. www.svt.se

Leonhard, N. (2017). Towards a new German military identity? Change and continuity of military representations of self and other(s) in Germany. *Critical Military Studies*, 5(4), 304–321. <https://doi.org/10.1080/23337486.2017.1385586>

Riksrevisionen (2022). *Expansion utan prioritet – personalförsörjningen av kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän*, RiR 2022:19. www.riksrevisionen.se

Statskontoret (2024). *Myndigheters arbete med påverkande information och kommunikation. En kartläggning och analys*. Rapport 2024:5. www.statskontoret.se

Strand, S. & Berndtsson, J. (2015). Recruiting the “enterprising soldier”: Military recruitment discourses in Sweden and the United Kingdom. *Critical Military Studies* 1(3), s. 233-248. <https://doi.org/10.1080/23337486.2015.1090676>.

Sverigedemokraterna och deras supportrar på TikTok: att analysera TikTok-data

Anna W. Gustafsson

Lunds universitet, anna_w.gustafsson@nordlund.lu.se

Charlotta Seiler Brylla

Stockholms universitet, charlotta.brylla@tyska.su.se

Stödet för Sverigedemokraterna har ökat stadigt sedan de kom in i riksdagen 2010. Under samma period har sociala medier blivit allt viktigare för politiska partiers kommunikation. Sverigedemokraterna var under valet 2022 framgångsrika i att mobilisera unga väljare på TikTok (Prigorowsky & Rosenbaum 2022). Enligt senaste mediebarometern använder hela 46 % av 15–24-åringar TikTok för att ta del av nyheter (Svenskarna och internet 2023), vilket är ett viktigt incitament för att vända blicken mot politisk kommunikation på TikTok.

I vårt föredrag vill vi diskutera metodologiska val för textforskare som studerar TikTok-data, men också redovisa preliminära resultat från vår studie av SD:s valkampanj på TikTok där vi bygger vidare på våra tidigare studier av SD:s kommunikation i sociala medier (Koller et al 2023). I studien fokuserar vi på användningen av semiotiska resurser för att väcka känslor och vilken effekt dessa resurser får på supportrarna som kommenterar inläggen. Vi analyserar multimodala resurser, positionering och interaktion och undersöker vilka ämnen som är särskilt emotionellt laddade. Studien syftar till att få ökad förståelse för hur känslor genereras, uttrycks och förstärks på TikTok och vilken roll de spelar för att skapa engagemang och polarisering bland politiker och väljare i dagens politiska landskap.

Referenser

Koller, Veronika, Borza, Natalia, Demata, Massimiliano, Filardo-Llamas, Laura, Gustafsson, Anna W., Kopf, Susanne, Miglbauer, Marlene, Reggi, Valeria, Šarić, Ljiljana, Seiler Brylla, Charlotta & Stopfner, Maria. 2023. *Voices of Supporters Populist parties, social media and the 2019 European elections*. Amsterdam: John Benjamins

Prigorowsky, Elsa & Rosenbaum John. 2022. Vilket parti är mäktigast i sociala medier inför valet 2022? *Infomedia.se*. 9/9 2022

Svenskarna och Internet. 2023. *Hudiksvall: World Internet Institute*.

Universitetslärares praktiker och attityder på språkligt heterogena professionsutbildningar

Kristoffer Holmquist

Lunds universitet, kristoffer.holmquist@nordlund.lu.se

Texter spelar centrala roller för att högskolan ska gå från breddad rekrytering till breddat deltagande. Språket är den viktigaste framgångsfaktorn under skolgången och förblir det i högre utbildning, vilket riskerar att utgöra hinder för studenter som talar svenska som andraspråk (Staaf, 2015; Eklund Heinonen and Nyroos, 2023; Hellmark, 2024). Studenter med svenska som andraspråk läser i hög grad professionsutbildningar (UKÄ, 2024) och kunskap saknas om hur diskurser i högre utbildnings textkedjor rekontextualiseras till undervisning som stödjer utveckling av både yrkes- och ämnesspråk (Linell, 1998; Collin, 2014). Universitetslärares skriftliga praktiker för insocialisering får viss uppmärksamhet internationellt (Eberly, Newton and Wiggins, 2001; Slattery and Carlson, 2005; Román-Perez, 2007; Afros and Schryer, 2009) medan svensk forskning är i sin linda. Genren *kursguide* som rekontextualiserar kursplaner och förklarar akademiska praktiker för studenter har mig veterligen undersökts i endast en tidigare svensk studie (Aldrin, 2013), trots att den framstår som ett centralt komplement till styrdokument och har potential att bidra till att utjämna skillnader mellan privilegierade studenter som ofta förstår förväntningarna ändå och icke-privilegierade som inte alltid förstår. Min påbörjade doktorandstudie använder: 1) genreanalys (Swales, 1990, 2011; Bhatia, 2010, 2017) av kursguider på professionsutbildningar för att undersöka vad genren gör för att främja nya studenters parallella akademi- och yrkeslitteraciteter och på vilka sätt, samt 2) diskursanalys (Idevall Hagren and Westberg, 2024) av fokusgruppsintervjuer med lärare för att förstå varför kursguider utformas som de gör och hur lärare ser på sina villkor och ansvar att undervisa heterogena studentgrupper. Genomförande och analys är under utveckling och synpunkter välkomnas.

Referenser

- Afros, E. and Schryer, C.F. (2009) 'The genre of syllabus in higher education', *Journal of English for Academic Purposes*, 8(3), pp. 224–233. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2009.01.004>.
- Aldrin, V. (2013) 'Kursguidernas roll i högre utbildning – En studie av kursguidebruk vid Göteborgs universitet', *Högre utbildning* [Preprint].
- Bhatia, V.K. (2010) 'Interdiscursivity in professional communication', *Discourse & Communication*, 4(1), pp. 32–50. Available at: <https://doi.org/10.1177/1750481309351208>.
- Bhatia, V.K. (2017) *Critical Genre Analysis: Investigating interdiscursive performance in professional practice*. Routledge. Kristoffer Holmquist, doktorand i svenska vid Lunds universitet kristoffer.holmquist@nordlund.lu.se
- Collin, R. (2014) 'A Bernsteinian Analysis of Content Area Literacy', *Journal of Literacy Research*, 46(3), pp. 306–329. Available at: <https://doi.org/10.1177/1086296X14552178>.
- Eberly, M.B., Newton, S.E. and Wiggins, R.A. (2001) 'The Syllabus as a Tool for Student-Centered Learning', *The Journal of General Education*, 50(1), pp. 56–74. Available at: <https://doi.org/10.1353/jge.2001.0003>.
- Eklund Heinonen, M. and Nyroos, L. (2023) 'Respons i fokus. Lärares normer och attityder till andraspråksdrag i studenttexter', *Högre utbildning*, 13(3). Available at: <https://doi.org/10.23865/hu.v13.3864>.

Hellmark, K. (2024) *Återkoppling, engagemang, bearbetning: återkopplingspraktiker i undervisning om akademiskt skrivande för studenter med svenska som andraspråk*. Stockholm: Institutionen för ämnesdidaktik, Stockholms universitet.

Idevall Hagren, K. and Westberg, G. (2024) *Kritisk diskursanalys*. Studentlitteratur.

Linell, P. (1998) 'Discourse across boundaries: On recontextualizations and the blending of voices in Professional discourse', *Text & Talk*, 18(2), pp. 143–158. Available at: <https://doi.org/10.1515/text.1.1998.18.2.143>.

Román-Perez, R. (2007) *Lessons for everyone from the basic skills classroom: A critical discourse analysis of basic writing syllabi*. Penn State University.

Slattery, J.M. and Carlson, J.F. (2005) 'Preparing An Effective Syllabus: Current Best Practices', *College Teaching*, 53(4), pp. 159–164. Available at: <https://doi.org/10.3200/CTCH.53.4.159-164>.

Staaf, P. (2015) *Som man frågar får man svar – Andraspråksstudenter möter lärares krav i hemtutor*. Malmö universitet.

Swales, J.M. (1990) *Genre Analysis*. Cambridge University Press.

Swales, J.M. (2011) *Aspects of Article Introductions, Michigan Classics Ed.*

UKÄ (2024) *Universitet och högskolor - årsrapport 2024*. Available at: <https://www.uka.se/download/18.52d65a4c1900c4ad8efde/1718773126556/UK%C3%84%20%C3%A5rsrapport%202024.pdf> (Accessed: 20 June 2024).

Ett nytt testamente – ett textvetenskapligt problem?

Catharina Nyström Höög

Stockholms universitet, catharina.hoog@su.se

År 2026 är det 500 år sedan den första svenska översättningen av Nya Testamentet. 500-årsjubileet uppmärksammas bland annat med en ny översättning, den första sedan Bibel 2000. NT 2026 har dock en annan tillkomstsituation. Svenska kyrkan är inte längre statskyrka utan flera kyrkliga traditioner ska tillmötesgå i nyöversättningen. Översättningsarbetet leds av föreningen Bibelsällskapet.

Flera språkvetare finns med i detta arbete. Jag är själv ledamot i det s.k. översättningsrådet, där relativt färdiga texter diskuteras. I mitt konferensföredrag vill jag reflektera över min egen roll, och över uppdragets karaktär. Jag hämtar de konkreta frågorna från Romarbrevet, en text som är aktuell just nu. Tre olika problem är centrala:

- Lexikala. Vissa ord leder oundvikligen till krockar mellan vår tid och ursprungstextens. Flera av Paulus åhörare var slavar, men ordet slav har andra konnotationer idag. Är en kartläggning av dagens bruk en hjälp i textskapandet, eller ett hinder, om man vill ”ta läsaren till texten”?
- Stilistiska. En vanlig stildikotomi är den mellan talspråkligt och skriftspråkligt. En översatt text med täta förekomster av vardagliga verb uppfattas som talspråklig. Är det önskvärt om grundtexten har denna karaktär, eller bidrar det till att texten tas på mindre allvar i vår samtid?
- Teoretiska. Vilken förståelse av text kan jag stödja mig på i mitt arbete? Om bibeltext ses som en genre, ändras då genren när texten dras in i olika praktiker, såsom bibelstudium och gudstjänstliv? Vilka konsekvenser får det i så fall?

Gåslevervänster, latteliberaler och sprithöger: gruppbenämningar med mat och dryck som ideologisk (de)legitimeringsstrategi

Emilia Jonasson

Linnéuniversitetet, emilia.jonasson@lnu.se

I mitt pågående avhandlingsprojekt studeras benämningar på politiska grupper och hur dessa kan relateras till ideologiska mål. Syftet är att klargöra hur benämningar bidrar till att konstruera, upprätthålla och positionera ideologiska grupper i politisk diskurs. I föredraget fokuseras benämningar på temat mat och dryck. Den övergripande frågan är: hur bidrar mat- och dryckessymboliken till att förmedla idéer och föreställningar om referenterna? För att svara på frågan undersöks benämningarna i sina kommunikativa kontexter med diskursanalytiska metoder. Materialet består av opinionsjournalistiska presstexter publicerade under perioden 2008–2022. Analysmetoden, som är baserad på kritisk metaforanalys (Charteris-Black 2004), går ut på att jämföra den bokstavliga eller konkreta betydelsen hos bildliga uttryck med den överförda betydelse som aktualiseras i kommunikationssituationen. Spänningen som uppstår genom de olika tolkningsmöjligheterna sätts också i relation till textens ideologiska syfte. Genom analys av till exempel textbindning och kollokationer undersöks hur mat- och dryckesbenämningarna, i samspel med de lokala textsammanhangen, bidrar till att representera politiska grupper på ett värderande sätt. Preliminära resultat visar hur benämningarna kan ge uttryck för moralisk evaluering av referenterna, men också knyta an till specifika politiska sakfrågor. Med utgångspunkt i resultaten diskuterar jag hur mat- och dryckessymboliken kan utnyttjas som ideologisk (de)legitimeringsstrategi i det offentliga samtalet.

Referenser

Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis [Elektronisk resurs]*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Tankar och texter i den tvärvetenskapliga forskningsmiljön “Segregationens språk”

Johan Järlehed

Göteborgs universitet, johan.jarlehed@svenska.gu.se

Daniel Wojahn

Södertörns högskola

Dimitrios Kokkinakis

Göteborgs universitet

Segregation beskrivs idag ofta som ett centralt samhällsproblem, som något som utmanar ett jämlikt och demokratiskt välfärdssamhälle. Men de dominerande segregationsdiskurserna förstärker ojämlikheten genom att ensidigt koppla segregationen till eftersatta områden, grupper och språk, samtidigt som de osynliggör privilegierade områden, grupper och språks roll i segregationen. På detta sätt bidrar segregationsdiskurserna till en stigmatisering av de första kategorierna och ett upprätthållande av status quo. Detta är en central utgångspunkt för den nystartade och tvärvetenskapliga forskningsmiljön “Segregationens språk” (VR 2024–2029). Miljöns syfte är att analysera, beskriva och diskutera hur segregation i Sverige har konstruerats diskursivt som ett socialt och politiskt problem; hur detta problem har hanterats inom stadsförvaltning och stadsutveckling i Göteborg; hur segregationen materialiseras i språk, texter och skyltning i det offentliga rummet; samt hur den tar sig uttryck i det vardagliga livet bland göteborgare som lever i områden med skilda socioekonomiska förutsättningar och som talar olika språk.

Vi tror att FoT 17 skulle vara en bra plats för att (1) presentera vår forskningsplan, (2) få värdefulla synpunkter från samhällsorienterade språk-, text- och diskursforskare på våra epistemologiska, teoretiska och metodologiska utgångspunkter, och (3) lägga fram preliminära resultat från det första av våra fyra arbetspaket. De preliminära resultaten kommer från en korpusbaserad diakron begrepps- och diskursanalys av segregation i svensk politik och media under det senaste halvsekle. Vilka betydelse har tillskrivits begreppet segregation och hur har de förändrats över tid? Vilka diskurser om segregation har tagit form under den här tiden? Vilka diskursiva händelser och skiften kan urskiljas?

Språkvetenskap för vår tids utmaningar

Anna-Malin Karlsson, Gunilla Almström Persson, Helena Bani Shoraka, Linnea Hanell, Karin Idevall Hagren, Maria Lim Falk, Anna Vogel & Maria Rydell

Stockholms universitet, anna-malin.karlsson@su.se

Språkfrågor är alltmer närvarande i den politiska debatten. Som språkvetare upplever vi dock ofta att de blir slagträn i diskussioner som egentligen handlar om annat. Samtidigt finns språkliga dimensioner i nästan alla våra stora samhällsutmaningar, utan att språkvetenskapen alltid har den plats i kunskapsgrunden som är motiverat. Det är dags att ändra på det.

Forskargruppen Språk och samhällsutmaningar vid Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet, arbetar med ett manifest som samlar och synliggör vad språkvetenskapen redan bidrar med och fortsatt kan bidra med för att möta vår tids stora utmaningar: sociala och ekologiska. Manifestet består av en samling av korta texter som behandlar delvis överlappande teman, som utbildning, språkliga rättigheter, likabehandling, klimatomställning, kunskap och expertis, digitalisering, demokrati och deltagande. Syftet är att 1) ringa in och beskriva centrala problem med språkliga dimensioner, 2) formulera frågor som språkvetenskapen kan besvara, 3) peka på användbara redskap samt 4) ge konkreta exempel på kunskapsbidrag som kan förändra samhället. Målgruppen är bred, från politiker och beslutsfattare via forskarkollegor i andra discipliner till studenter och doktorander som söker ämnen för sina arbeten. Utöver att argumentera för språkvetenskapens självklara plats när det gäller att nå social och ekologisk hållbarhet vill vi inspirera till att mer viktig språkvetenskaplig forskning utförs, så att vi kan bidra till lösningarna på komplexa problem. Vi vill hjälpa till att samla krafterna och bidra till att nya samarbeten inleds, mellan språkvetare, mellan forskare i olika discipliner och mellan forskare och samhällsaktörer. Vid posterpresentationen får deltagare bidra med önskemål och förslag.

Skiljeteckenstillägg i svensk tidningstext

Alexander Katourgi

Lunds universitet, alexander.katourgi@nordlund.lu.se

Forskningsfälten grammatik och textlingvistik har följt en till synes självklar uppdelning i språket: grammatiken intresserar sig främst för huvudsatsen och dess beståndsdelar, och textlingvistiken för huvudsatser som beståndsdelar i text. Men några konstruktioner har ofta fallit mellan stolarna: tilläggsfraser avskilda från satsen, som grammatiker förbiser och textlingvister buntar ihop med satsen. De understrukna fraserna i (1) exemplifierar.

- (1) Te: Denna växt – liksom drycken som framställs av den – började användas medicinskt i Kina under 300-talet (Heiss & Heiss 2007).

I denna presentation intresserar jag mig för sådana tillägg, som kan sägas skapa mer komplexa meningar. SAG talar om satsexterna fraser som *annex*, men tillstår att appositioner, extrapronerade led och anförande satser kan analyseras på samma sätt.

Gemensamt för de meningsinterna (men typiskt satsexterna) tilläggen är att de i regel avgränsas av interpunktion i skriften och intonationsgränser i talet (Döring 2007, Kaltenböck m.fl. 2011). Kommatecknet är det vanligaste meningsinterna skiljetecknet, men det är också flerfunktionellt och kan avgränsa led i uppräknings eller, liksom semikolon, hela satser. Mer pålitliga är de tre tecknen kolon, tankstreck och parentes (jämför Jones 1996), som alltså kan sökas upp i en korpus för att hitta själva tilläggen.

Jag har gjort detta i ett svenskspråkigt tidningsmaterial med artiklar publicerade 2021 inom fyra olika ämnen: *brott och rättsväsende*, *kultur och underhållning*, *politik* samt *sport*. I detta föredrag presenterar jag vilken typ av tillägg som används i materialet, med fokus på kvalitativa och kvantitativa skillnader mellan de fyra ämnena och de tre skiljetecknen.

Litteratur

Döring, Sandra (2007). Quieter, faster, lower, and set off by pauses? Reflections on prosodic aspects of parenthetical constructions in modern German. I: Nicole Dehé & Yordanka Kavalova (red.) *Parentheticals*, s. 285–307. (Linguistik aktuell 106.) Amsterdam: John Benjamins.

Heiss, Mary Lou & Heiss, Robert J (2007). *The story of tea: A cultural history and drinking guide*. Berkeley: Ten Speed.

Jones, Bernard (1996). *What's the point? A (computational) theory of punctuation*. Edinburgh: University of Edinburgh.

Kaltenböck, Gunther; Heine, Bernd; Kuteva, Tania (2011). On thetical grammar. I: *Studies in language* 35:4, s. 852–897. Amsterdam: John Benjamins.

SAG = Teleman, Ulf; Hellberg, Staffan; Andersson, Erik (1999). *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Svenska Akademien & Norstedts ordbok.

Skriftligt berättande hos enspråkiga och flerspråkiga elever i årskurs 2

Josefin Lindgren

Uppsala universitet, josefin.lindgren@nordiska.uu.se

Genom att berätta lär sig barn att strukturera information och presentera den på sätt som är lämpliga för mottagaren, vilket är viktigt för olika typer av muntlig och skriftlig kommunikation senare i livet. Kunskap om berättarförmågan hos olika grupper av barn är därför central för att kunna stödja dem på deras väg mot att kunna bli aktiva deltagare i det demokratiska samhället. Tidigare studier av berättande hos barn har funnit både likheter och skillnader mellan enspråkiga och flerspråkiga barn, gällande exempelvis den övergripande berättelsestrukturen, så kallad narrativ makrostruktur och användningen av referentiella uttryck (t.ex. Boerma et al., 2016; Lindgren, 2018; Otwinowska et al., 2022). De flesta studier av barns berättande har dock fokuserat på muntligt berättande och på barn i förskoleåldern och studier som olika aspekter av berättandet är relativt sällsynta. Föreliggande studie bygger vidare på dessa studier genom att undersöka ett flertal aspekter av skriftligt berättande hos svensktalande barn i den lägre skolåldern. Studien använder det bildbaserade berättelseinstrumentet MAIN (Gagarina et al., 2019), vilket hittills endast används för muntligt berättande, för att elicitera skriftliga berättelser från 90 enspråkiga och flerspråkiga elever i årskurs 2. Texterna analyseras utifrån mått på narrativ makrostruktur, referentialitet, textlängd och syntaktisk komplexitet. I presentationen redovisas såväl statistiska jämförelser av grupperna som djupstudier av individuella elevers texter och resultaten diskuteras i relation till skolans kompensatoriska uppdrag.

Referenser

Boerma, T., Leseman, P., Timmermeister, M., Wijnen, F., & Blom, E. (2016). Narrative abilities of monolingual and bilingual children with and without language impairment: Implications for clinical practice: A narrative as diagnostic tool. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 51(6), 626–638.

Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Välimaa, T., Bohnacker, U., & Walters, J. (2019). MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives – Revised. *ZAS Papers in Linguistics*, 63, 1–36.

Lindgren, J. (2018). Developing narrative competence: Swedish, Swedish-German and Swedish-Turkish children aged 4–6. *Acta Universitatis Upsaliensis*.

Otwinowska, A., Opacki, M., Mieszkowska, K., Białecka-Pikul, M., Wodniecka, Z., & Haman, E. (2022). Polish–English bilingual children overuse referential markers: MLU inflation in Polish-language narratives. *First Language*, 42(2), 191–215.

”Din handling gör skillnad”: Coronakommunikation i handeln 2020–2022

Malin Mark

Uppsala universitet, malin.mark@nordiska.uu.se

Under coronapandemin stod handeln inför ett kommunikativt dilemma, i en intervju med en företrädare för branschorganisationen Svensk Handel beskrivet så här: ”Vi hade ju den prekära uppgiften att samtidigt som vi ville belysa allvaret i situationen, se till att människor vistades ute i butiker för det är ju så våra medlemmar får sin verksamhet att gå runt.” Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur budskapet att följa myndighetsrekommendationer och samtidigt vara välkomnande realiserades på skyltmallar från Svensk Handel – detta för att diskutera om det, utifrån analysen, går att hävda att det etablerades en särskild genre av coronaskyltar. Materialet består av 28 skyltmallar från Svensk Handel producerade vid tre tidpunkter av pandemin. Dessa mallar analyseras utifrån Hallidays systemisk-funktionella grammatik (2014) och Kress och van Leeuwens multimodala ramverk (1996/2021); såväl verbala som visuella element, samt hur dessa samspelar, beaktas. För att få handlarnas perspektiv kompletteras analysen av skyltmallar med en intervju med en företrädare för Svensk Handel. Analysen visar på en förändring från de första skyltarna där den pandemiska kontexten behövde förklaras vidare till de senare skyltarna tillkomna i en fas då pandemin blivit vardag och då nya resurser behövde tas i bruk för att nå ut (jfr Androutsopoulos 2022, Nordman & Syrjälä 2024:145). Samhällskontexten gör att det finns pragmatiska skäl att tala om coronaskyltarna som en framväxande genre medan det går att diskutera huruvida det även etablerades en konventionaliserad form för hur skyltarna utformades (jfr Ledin 1996 om genrer).

Referenser

- Androutsopoulos, Jannis. 2022. Scaling the pandemic dispositive. A multimodal analysis of mask-requirement signs during 2020. *Linguistic Landscape* 8:2/3. S.131–148.
- Halliday, Michael. 2014. *Halliday's introduction to functional grammar*. 4 uppl. Abingdon: Oxon: Routledge.
- Kress, Gunther R. & Theo van Leeuwen. 1996. *Reading images: the grammar of visual design*. 1 uppl. London: Routledge.
- Kress, Gunther R. & Theo van Leeuwen. 2021. *Reading images: The grammar of visual design*. 3 uppl. London: Routledge.
- Ledin, Per. 1996. *Genrebegreppet: en forskningsöversikt*. Lund: Lunds universitet.
- Nordman, Lieselott & Väinö Syrjälä. 2024. Rules and recommendations on unofficial signs: COVID-19 signscapes in Helsinki and Stockholm. *Sociolinguistic variation in urban linguistic landscapes*. Red.: Sofie Henricson, Väinö Syrjälä, Carla Bagna & Martina Bellinzona. S. 137–157.

”Det finns ingen regnbågsflagga i mitt hemland”: Riktlinjer och diskursivt motstånd i en hbtqi-asylintervju

Zoe Nikolaidou

Södertörns högskola, zoe.nikolaidou@sh.se

Hanna Sofia Rehnberg

Uppsala universitet, hannasofia.rehnberg@nordiska.uu.se

En utländsk person som känner en välgrundad rädsla för att förföljas på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet kan ha rätt att få asyl i Sverige. Ett centralt inslag i utredningen av hbtqi-ärenden är den så kallade genuinitetsbedömningen, som går ut på att Migrationsverket prövar i vilken mån en persons hävdade läggning eller könsidentitet framstår som trovärdig. Till stöd för handläggarna finns både internationella och nationella riktlinjer. En modell som ofta används är den så kallade DSSH-modellen, där akronymen står för ”Difference, Stigma, Shame, Harm”, vilket säger en del om hur den förväntade prototypiska hbtqi-asyllberättelsen ser ut (EUAA 2022).

Vi undersöker hur dessa riktlinjer rekontextualiseras i en enskild asylutredning, där den sökande avviker från den prototypiska berättelsen och där deltagarna uttrycker att de är nöjda med hur kommunikationen har fungerat. Syftet är att utveckla kunskap om hur handläggare i asylutredningar kan hantera – och asylsökande förhålla sig till – riktlinjerna och vad detta innebär i termer av positionering.

Analysmaterialet utgörs av två observerade och ljudinspelade asyLintervjuer som genomfördes i Sverige 2020. Med fokus på rekontextualisering och positionering genomförs en diskursanalys, där asyLintervjuerna analyseras mot bakgrund av riktlinjerna. Som sekundärmaterial används skriftliga dokument producerade av parterna under ärendets gång samt etnografiska intervjuer.

Resultaten visar hur den sökande i viss mån tvingas förhålla sig till riktlinjerna men också kan göra diskursivt motstånd, samtidigt som handläggaren agerar på ett kontextkänsligt sätt. På en generell nivå kan studien ge kunskap om hanteringen av integritetskänsliga aspekter i institutionella samtal präglade av maktasymmetrier.

Referenser

EUAA (2022). Evidence and credibility assessment in sexual orientation and gender identity/expression (SOGIE)-based claims. European Union Agency for Asylum. Hämtat 2024-10-20 från uaa.europa.eu/sites/default/files/202301/2022_10_brochure_sogie_expert_panel_en.pdf

IRIS - en textanalytisk tolkningsmodell

Judy Ribeck Nyström

Karlstads universitet, judy.ribeck-nystrom@kau.se

Anneli Dyrvold

Umeå universitet, anneli.dyrvold@umu.se

Läsning av ämnestexter kräver inte bara kännedom om tekniska termer och symboler, utan även igenkänning av ämnesspecifik användning av vardagliga uttrycksmedel. På så vis kan till exempel en pil i matematik representera en vektor och ordet ”bråk” ges en alldeles specifik innebörd. I vårt föredrag presenterar och diskuterar vi tolkningsmodellen IRIS (The model of Interpreting Representations in their Intended Senses, Dyrvold & Ribeck Nyström, under utgivning), med vilken vi sätter fokus på vikten av att korrekt kunna disambiguera tvetydiga representationer. Eftersom IRIS inte gör skillnad på verbalspråk, symbolspråk och visuella uttrycksmedel, är den särskilt relevant för tolkning av multisemiotiska ämnestexter.

Medan andra språkmodeller (t.ex. Shanahan & Shanahan 2012; Schleppegrell 2016) huvudsakligen kategoriserar olika slags språkbruk och tillskriver dem olika domäner, pekar IRIS på tolkningsprocessen av enskilda representationer. Modellen fångar hur en läsare av en text, för varje representation, via upprepade överväganden baserade på antingen kunskap eller kontext, landar i en vardaglig, akademisk eller teknisk betydelse. För erfarna läsare är denna tolkningsprocess omedveten och automatiserad. I textanalytiska sammanhang, både språkteknologiska och manuella, krävs däremot explicita instruktioner. Vi visar och argumenterar för att IRIS är användbar som teoretisk ram i textforskning – vid alltifrån design av läsexperiment till konkret kodning och analys av empiriska data (jfr Axelsson & Jakobson 2020).

Referenser

Axelsson, M. & Jakobson, B. (2020). Negotiating science – building thematic patterns of the scientific concept sound in a Swedish multilingual lower secondary classroom. *Language and Education* 34(4), 291–310.

Dyrvold, A. & Ribeck Nyström, J. (under utgivning). A subject language model of Interpreting Representations in their Intended Senses. *Designs for learning*.

Schleppegrell, M. J. (2016). Content-based language teaching with functional grammar in the elementary school. *Language Teaching* 49(1), 116–128.

Shanahan, T., & Shanahan, C. (2012). What is disciplinary literacy and why does it matter? *Top Lang Disorders*, 32(1), 7–18.

Tillgång till skriftspråk – en maktfråga!

Pernilla Olsson

Karlstads universitet, pernilla.olsson@kau.se

Dagens svenska samhälle präglas av såväl språklig som kulturell heterogenitet. Heterogeniteten reflekteras också i befolkningens olika tillgång till utbildning, samt varierade läs- och skrivförmåga. I PIAAC-undersökningen (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) utmärkte sig Sverige genom att uppvisa betydligt lägre resultat i läs- och skrivkunnighet hos den utrikes födda befolkningen än den inrikes födda (OECD, 2013).

I mitt licentiatprojekt (Olsson, 2024) följde jag tre vuxna sfi-elever (svenska för invandrare) som haft begränsade möjligheter att gå i skola och därför inte tillägnat sig grundläggande skriftspråksförmåga. Jag uppmärksammade tidigt i projektet den nyhetsrapportering som fanns kring elevgruppen. Bilden som målades upp i media var att eleverna hade synnerligen stora utmaningar med studiemotivation, vilket var en bild som stod i stark kontrast till vad som framträdde i min forskning. Genom ett investeringsteoretiskt perspektiv (Darvin & Norton, 2015) hade jag identifierat motivation som ett resultat av samspelet mellan eleverna och deras omgivning (inklusive ideologier och maktstrukturer) samt satt det i relation till elevernas förändrade identiteter.

Kontrasten mellan mediebilderna och min egen forskning ligger till grund för mitt fortsatta avhandlingsarbete och jag fördjupar nu mina analyser av de föreställningar om elevernas motivation som framträder i mediediskurser. Genom kritisk diskursanalys (Fairclough, 1992) studeras redaktionellt material från svensk dagspress mellan åren 2003 och 2024, och i min presentation kommer exempel från insamlade nyhetsartiklar diskuteras. Jag kommer genom dessa exempel att belysa hur mediediskurserna kan påverka förutsättningarna för eleverna att utveckla grundläggande läs- och skrivförmåga och i förlängningen kunna delta aktivt i samhällsliv samt bli inkluderade i demokratiska processer.

Referenser

Darvin R., & Norton, B. (2015). Identity and a model of investment in applied linguistics. *Annual Review of Applied Linguistics*, 35, s. 36-56. <https://doi.org/10.1017/S0267190514000191>

Fairclough, N. (1992). Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis. *Discourse and Society*, 3, s. 193–217. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926592003002004>

OECD (2013). *OECD Skills Outlook 2013: First Results from the Survey of Adult Skills*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264204256-en>.

Olsson, P. (2024). Sfi-elevens investering i grundläggande skriftspråksutveckling på ett andraspråk - Litteracitetspraktiker i elevernas vardagsliv och i sfi-undervisningen [Licentiatuppsats, Karlstads universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1851171/FULLTEXT02.pdf>

Hur lär man folk att skriva begripligt?

Ingrid Olsson

Språkrådet, ingrid.olsson@isof.se

Gabriella Sandström

Språkrådet, gabriella.sandstrom@isof.se

Ett stöd för utbildare att lära ut klarspråk, en checklista för att testa en färdig text eller en praktisk guide för att skriva klarspråk? Användningsområdena för Språkrådets verktyg Klarspråkshjälpen är många. Men når hjälpen fram till de tänkta användarna, och förstår de hur verktyget kan användas?

Vi på Språkrådet utvecklade för några år sedan Klarspråkshjälpen (www.isof.se/klarsprakshjalpen), ett stöd för den som vill skriva begripligt. Den består av tre delar som speglar de olika delarna i skrivprocessen: Kom igång, Skriv klarspråk och Testa en text. Som klarspråksansvariga betonar vi vikten av att planera sin text och utgå från mottagarnas behov, och pratar numera inte lika mycket om ordval, passiva verb och meningsbyggnad. Vi brukar fokusera på att välja rätt innehåll, strukturera texten väl och ha en trevlig och hjälpsam ton.

Under 2024 frågade vi användare i webbenkät hur de använder Klarspråkshjälpen och vad de tycker om den. Dessutom har en språkkonsultstudent vid Lunds universitet i ett examensarbete samma år låtit skribenter använda Klarspråkshjälpen för att redigera en text. Hon har sedan intervjuat dem och undersökt deras texter före och efter redigeringen. Resultaten av användarundersökningarna visar att verktyget är uppskattat, men många vill ha konkret stöd i hur man gör rent praktiskt.

Sedan vi utvecklade Klarspråkshjälpen har olika AI-verktyg slagit igenom och kan även hjälpa till att klarspråka texter. Hur kan vi bäst dra nytta av AI för att skriva begripliga och mottagaranpassade texter? Kan AI och Klarspråkshjälpen komplettera varandra?

Varför diskursanalys?

Om språkliga resurser för nya diskurser och diskursanalys i demokratins tjänst

Sofia Orrbén

Uppsala universitet, sofia.orrben@nordiska.uu.se

I sin verksamhet ska Sveriges domstolar ”beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet” (1 kap. 9 § RF). Tidigare forskning visar dock att bevisvärderingar i sexualbrottsmål färgas av en tro på våldtäktsmyter (Andersson 2004, Wallin m.fl. 2021) vilket jag menar speglas i domstolarnas språkbruk (Orrbén 2024). I min avhandling om språkbruk i sexualbrottsdomar visar jag hur våldtäktsmyter framträder språkligt på sätt som reproducerar diskurser om ansvariga offer och oansvariga förövare. Oavsett utgång i målet skuldbeläggs kvinnor för övergrepp, särskilt kvinnor som inte lever upp till bilden av det ideala offret (Christie 1986). Jag argumenterar därutöver för att skuldbeläggande av kvinnor utgör affektiva praktiker (Wetherell 2012) som upprätthåller stereotypa föreställningar om så kallade riktiga offer och riktiga våldtäkter.

Jag tror att domstolens bevisvärdering inte kan frigöras från affekt eftersom bevisvärderingen är en typ av bedömning men att ett annat slags språkbruk kan utmana diskurser om ansvariga offer och förändra skuldbeläggande affektiva praktiker i sexualbrottsdomar. I mitt föredrag visar jag vilka alternativa språkliga resurser som kan utmana diskurser och förändra affektiva praktiker. Jag visar därmed hur språkvetenskaplig kritisk diskursanalys (Idevall Hagren och Westberg 2024) inte bara kan synliggöra problematiska diskurser utan också verka i demokratins tjänst genom att peka ut potentiella lösningar som i en sexualbrottslig kontext kan förbättra bemötande av sexualbrottsoffer i skrift och främja såväl processuell rättvisa som social hållbarhet.

Referenser

Andersson, Ulrika, 2004: Hans (ord) eller hennes?: en könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp. Diss. Lunds universitet: Juridiska Institutionen.

Christie, Nils, 1986: The Ideal Victim. I: Ezzat A. Fattah (red.): From Crime Policy to Victim Policy: Reorienting the Justice System. London: Palgrave Macmillan UK. S. 17–30.

Idevall Hagren, Karin & Westberg, Gustav, 2024: Kritisk diskursanalys: En språkvetenskaplig introduktion. Lund: Studentlitteratur.

Orrbén, Sofia, 2024: Gränser mellan frivillighet och ofrivillighet: Språkvetenskapliga diskursanalyser av sexualbrottsdomar från svensk tingsrätt. Diss. Uppsala universitet: Institutionen för nordiska språk.

RF = Regeringsformen SFS nr 1974:152. Justitiedepartementet.

Wallin, Lisa, Uhnö, Sara, Wettergren, Åsa & Bladini, Moa, 2021: Capricious credibility – legal assessments of voluntariness in Swedish negligent rape judgements. I: Nordic Journal of Criminology. 22(1). S. 3–22.

Wetherell, Margaret, 2012: Affect and Emotion: A New Social Science Understanding. London: SAGE.

Vaga ord och flertydighet i den politiska diskursen

Gunilla Almström Persson

Stockholms universitet, gunilla.persson@su.se

Vaga ord och uttryck är en självklara i den politiska diskursen. Klassiska politiska ord som frihet, solidaritet och jämlikhet är exempel på ord med brett betydelseomfång. Idag ser vi nya och möjligen fler ord med semantisk bredd och med semantisk oklarhet. Några exempel från den aktuella svenska politiska diskursen är säkerhet och (o)trygghet. De frågor som presentationen utgår från är på vilket sätt flertydiga och vaga ord kan skapa ett retoriskt handlingsutrymme (jfr Bruhn 2018) samt om bruket av vaghet gör sakligt orienterad argumentation mer eller mindre irrelevant (jfr Almström Persson & Ångsal 2023).

Ord med brett betydelseomfång har genom möjligheten till skiftande konnotationer en förmåga att samla många medborgare runt ett begrepp, där var och en lägger in sin förståelse. Typiskt för vaga uttryck är att det sker en förhandling om innehåll, ibland med konsekvensen att de utvecklas mot att bli ideologiskt associerade. Samtidigt visar statsvetare hur vaghet utgör en politisk ”position-blurring” eller ideologisk otydlighet (Praptonik & Ennsner-Jedenastik 2023).

I min presentation kommer jag att utifrån exempel från svensk och amerikansk politik att diskutera den funktion som vaghet och mångtydighet fyller i politisk diskurs. Teoretiska och metodiska utgångspunkter för presentationen utgörs av nyckelord och nyckelordsanalys (t ex Diekmannschenke 1994; Gustafsson & Seiler Brylla 2012).

AI som hushållsassistent eller återvändsgränd? En explorativ studie av chatbot-analyser av retoriska begrepp i reklamtexter

Malin Sandberg

Linnéuniversitetet, malin.sandberg@lnu.se

Claes Ohlsson

Linnéuniversitetet, claes.ohlsson@lnu.se

Den pågående tekniska utvecklingen, där generativ AI tillgängliggörs för fler genom interaktiva chatbotar, påverkar både hur vi producerar och tolkar olika texttyper. Det gäller skriftspråkliga och visuella texter, och vi befinner oss bara i början av utvecklingen, men studier pekar redan på omständigheter vi behöver hantera inom forskning och utbildning. Mavrodieva (2023) visar t.ex. chatbotars relativt goda förmåga att analysera texter utifrån grundläggande retorikbegrepp, och Christiansen m.fl. (2023) visar att en chatbot har förmåga att klara en examination genom klassisk hemtentamen.

Vår presentation handlar om vilka roller generativ AI kan ha och redan har i textanalyssammanhang, i första hand vad gäller förståelse för och användning av retorik. Vi ställer frågor om hur väl virtuella assistenter som ChatGPT eller Copilot löser uppgifter som exempelvis studenter möter och hur generativ AI förmedlar information och tolkningar av det komplexa system som retorik utgör i det likaledes komplexa samtida textuniversumet.

Studiens utgångspunkt är ett flertal systematiskt genererade exempel på hur en chatbot svarar på och resonerar om uppgifter som rör retoriska grundbegrepp i multimodala texter. Materialet som prövas är reklamannonser som bland annat har använts i undervisning men också i forskning. Utifrån svaren diskuterar vi sedan hur generativ AI faktiskt fungerar som textanalytiker samt retoriker och vilka möjligheter men också gränser vi kan se för dess hantering av olika texter. Vårt resonemang handlar även om hur väl en chatbot kan bearbeta vad man kan kalla en retorisk helhetsbild utifrån mer detaljerade analyser.

Referenser

Christiansen, Mats, Normark, Lena & Leo Swenne, Christine (2023). Hur AI-verktyget ChatGPT klarar en hemtentamen i palliativ vård. *Högre utbildning*, nr. 2/13, s. 56–62.

Mavrodieva, Ivanka (2023). Linguistic and Rhetorical Features of Dialogue on Rhetorical Topics between a Human and Chatbot GPT. *Rhetoric and Communications*, nr. 56, s. 22–45.

Från intervjuer med journalister till inlägg på sociala medier – har envägskommunikation tagit över det politiska offentliga samtalet?

Sanna Skärlund

Lunds universitet, sanna.skarlund@nordlund.lu.se

Den fjärde september 2024 meddelade Tobias Billström oväntat på X att han avgår som utrikesminister efter halva mandatperioden. Senare under dagen kommenterade statsminister Ulf Kristersson avgången i ett inlägg på Instagram. I podden Det politiska spelet (SR, P1) diskuterade politikkommentatorerna Helena Gissén och Fredrik Furtenbach att avgången offentliggjordes på X och konstaterade att ”så kommunicerar ju många nu, även stora händelser och avgångar” och ”Det blir ju allt vanligare att man ger sådana här typer av personliga besked [...] på Facebook eller X”. Att andra medier allt oftare används som källa inom nyhetsjournalistiken har också konstaterats i tidigare studier (t.ex. Vonbun-Feldbauer & Dogruel 2021), med följderna att nyhetsartiklar idag beskrivs som ”increasingly mediated through other texts before they reach the news report – social media posts, press releases, documents, and other media sources” (Coddington & Molyneux 2023:677). Skillnaden mellan att meddela viktiga politiska beslut skriftligt på sociala medier och att göra det muntligt i en intervju är dock stor: i det senare fallet har journalister möjlighet att ställa och få svar på sina frågor.

I presentationen kommer jag dels att redogöra för en kvantitativ undersökning av varifrån 408 citat från partiledare i svenska rikstäckande medier är hämtade 2000 och 2024, dels beskriva hur svenska medier hanterade Billströms avgång. Några slutsatser som kan dras av studien är bl.a. att andelen citat från intervjuer minskat mellan 2000 och 2024, samtidigt som citat från andra medier och presskonferenser ökat, och att även skriftlig kommunikation idag inte sällan redovisas med pratminus och/eller anförings verbet säger.

Litteratur

Coddington, M. & Molyneux, L. (2023): ”Making sources visible: Representation of evidence in news texts, 2007–2019.” *Journalism Practice* 17(4). S. 664–682.

Vonbun-Feldbauer, R. & Dogruel, L. (2021): ”Regional newspapers’ sourcing strategies: Changes in media citation and self-citation from a longitudinal perspective.” *Journalism* 22(6). S. 1503–1521.

Informationstäthet som genredrag i journalanteckningar

Anna Smålander

Lunds universitet, anna.smalander@nordlund.lu.se

Sedan 2017 kan alla svenska invånare läsa sin patientjournal online via 1177.se. Den textrikaste delen av patientjournalen är journalanteckningarna, anteckningar som skrivs varje gång en patient är i kontakt med svensk hälso- och sjukvård. I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag journalanteckningar som genre med utgångspunkt i Bhatias genreteori (Bhatia 2004, 2017), bl.a. i syfte att se om genren förändrats efter onlineåtkomsten infördes 2017. Textmaterialet utgörs av journalanteckningar från dels 2008, dels 2019–2020, och textmaterialet kompletteras av en fokusgruppsstudie med vårdpersonal.

I detta föredrag fokuserar jag på genredraget informationstäthet. Journalanteckningar är extremt informationstäta; vårdpersonalen vill förmedla så mycket information som möjligt med så få ord som möjligt. Meningarna är korta, nominalkvoten är hög och så även den lexikala densiteten. Innehållsord prioriteras över formord. Så mycket som 80 % av alla meningar är inte satsformade, utan består av antingen subjektslösa satser eller verblösa fraser som Återbesök om ett år. I motsats till förväntan är journalanteckningarna från 2019–2020 mer informationstäta än de från 2008, både om man ser till nominalkvot och till hur meningar konstrueras.

I föredraget relaterar jag även dessa resultat till min fokusgruppsstudie med vårdpersonal. I fokusgruppsstudien har grupper med medicinska sekreterare, sjuksköterskor och läkare fått diskutera journalskrivande. I relation till informationstäthet säger majoriteten att den kompakta framställningen framför allt underlättar vid läsning av journalanteckningar. Det går enligt deltagarna helt enkelt fortare att läsa informationstät text och det är lättare att hitta relevant information, till skillnad från om man skrivit mer utförligt.

Referenser

Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of written discourse: A genre-based view*. Bloomsbury Academic.

Bhatia, V. K. (2017). *Critical genre analysis: Investigating interdiscursive performance in professional practice*. Routledge.

Sverigebilder i ett digitaliserat samhälle: en multimodal analys av diskurser om Sverige och svenskhet på TikTok

Piia Suomalainen

Örebro universitet, piia.suomalainen@oru.se

Studier indikerar att bilden av Sverige är under förändring (Svenska Institutet 2023) och att det svenska samhället är på väg mot ökad polarisering där nationalism spelar en betydande roll (Oscarsson m.fl. 2021). Med den aktuella postern presenterar jag mitt avhandlingsprojekt, som syftar till att öka kunskapen om vilken roll de Sverigediskurser som representeras och förhandlas på det sociala mediet TikTok har i den rapporterade polariseringsutvecklingen. Detta görs genom att med hjälp av socialsemiotiska (van Leeuwen 2005, Poulsen & Kvåle 2018), multimodala (Bateman m.fl. 2017) och diskursanalytiska (van Leeuwen 2008, Machin 2013) metoder kartlägga, analysera och kritiskt granska hurdana diskurser om Sverige och svenskhet som genereras av det sociala mediet TikTok och hur dessa diskurser manifesterar sig på ett semiotiskt plan. Ambitionen med projektet är att ta den sociala kontexten av meningsskapande på allvar, och därför kommer forskningsdatan att samlas in med hjälp av informanter i åldern 15–20 år vars användning av TikTok dokumenteras med hjälp av en skärminspelningsapplikation.

Jag vill använda posterpresentationen som ett forum för att diskutera aktuella utmaningar gällande materialinsamlings- och analysmetoder som textforskare och diskursanalytiker står inför idag. Jag vill lyfta frågan om vad som är den mest lämpliga approachen till att analysera TikTok-inlägg som multimodala texter på ett systematiskt sätt, och hur man kan tänka kring genrebegreppet när det kommer till ett så fragmenterat och ideologiskt ambivalent material som enstaka, ofta under en minut långa TikTok-videos som därtill är en del av en bredare meningsskapande kontext, det vill säga ett personligt och dynamiskt innehållsflöde.

Referenser

Bateman, J. Wildfeuer, J. & Hiippala, T. (2017) *Multimodality: Foundations, Research and Analysis - a Problem-Oriented Introduction*, De Gruyter, Inc. (e-bok)

van Leeuwen, T. (2005) *Introducing social semiotics*. London & New York: Routledge.

van Leeuwen, T. (2008) *Discourse and Practice. New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press. (e-bok)

Machin, D. (2013) What is multimodal critical discourse studies? *Critical Discourse Studies*, 10(4), 347–355. <https://doi.org/10.1080/17405904.2013.813770>

Oscarsson, H., Bergman T., Bergström A. & Hellström J. (2021) *Demokratirådets rapport 2021: Polarisering i Sverige*. SNS Förlag. <https://www.sns.se/artiklar/demokratiradetsrapport-2021-polarisering-i>

Poulsen, S.V. & Kvåle, G. (2018) Studying social media as semiotic technology: a social semiotic multimodal framework. *Social Semiotics*, 28:5, 700-717, DOI: 10.1080/10350330.2018.1505689

Svenska Institutet (2022) *Bilden av Sverige utomlands 2022*. <https://si.se/app/uploads/2023/03/bilden-av-sverige-2022-tillganglighetsanpassad.pdf>

”Podd man ba va e de egentligen” Om samtalspodden som verksamhetstyp

Viktoria Strandberg

Göteborgs universitet, viktoria.strandberg@gu.se

Podcaster, eller poddar, har på senare tid blivit ett populärt underhållningsformat och förekommer i flera varianter (Internetstiftelsen 2023). En variant är samtalspodden, vars upplägg består i att poddeltagarna för ett mer eller mindre spontant samtal med varandra. Samtalspodden karakteriseras av den så kallade närhets- och engagemangsstilen, men är samtidigt ett institutionellt samtal: det finns en mer eller mindre transparent agenda för samtalet, och rollen poddeltagare bör ses som ett yrke (Levälahti m.fl. 2023, Strandberg 2024). Men även om samtalet främst kan tyckas pågå mellan poddeltagarna och eventuellt inbjudna gäster till podden, är poddens lyssnare på flera sätt en närvarande och också nödvändig deltagarroll för podden som kommunikativ verksamhet. Dialog pågår således på flera plan samtidigt: dels synkront mellan poddskaparna, dels asynkront mellan poddskaparna och lyssnarna.

Syftet med den här posterpresentationen är att beskriva samtalspodden som kommunikativ verksamhetstyp efter Linells (2011) verksamhetsteori. Analysen bygger på ett material bestående av totalt 13 avsnitt från 13 olika samtalspoddar producerade under 2023. I materialet ingår, förutom själva ljudfilen, även andra texter som publicerats tillsammans med ljudfilen. Genom verksamhetsanalys och samtalsanalys (Sacks m.fl. 1974, Norrby 2014) vill jag synliggöra samtalspodden som verksamhet och den textkedja som den ingår i, för att i förlängningen kunna säga något om den interaktionella situation som uppstår i samtalspodden och dess textkedja.

Referenser

Internetstiftelsen 2023. *Svenskarna och internet*. Hämtad 15 oktober 2024 från <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2023/>

Levälahti, Minna; Sofie Henricson, Martina Huhtamäki & Jan Lindström 2023. Exploring language norms in podcasts distributed by a public service broadcaster in the Finland-Swedish mediascape. I: De Ridder, Reglindis (red.) *“One size fits all”? Linguistic standards in the media of pluricentric language areas*, pp. 121–144. Graz/Berlin: PCL-Press.

Linell, Per 2011. *Samtalskulturer. Kommunikativa verksamhetstyper i samhället*. Linköping: Linköpings universitet.

Norrby, Catrin, 2014. *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Sacks, Harvey; Emanuel A. Schegloff & Gail Jefferson 1974. A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language*, Vol. 50, No. 4, Part 1, s. 696–735.

Strandberg, Viktoria 2024. Varför V3 nu? Temporala och konditionala bisatser som fria initiala annex. *Språk och interaktion* 6(1).

Får kommunnamn ändras för att öka det kommersiella värdet?

Lisa Vikström

Uppsala universitet, lisa.vikstrom@nordiska.uu.se

Det är ingen nyhet att ortnamn nyttjas i marknadsföringssyften och i viss mån även väljs utifrån möjlighet till profilering. Ortnamn har således potential att bära på en kommersiell funktion. Att ändra ett befintligt kommunnamn utifrån de förutsättningarna, implicit med hänvisning till den kommersiella funktionen, hör dock till ovanligheterna.

För drygt 20 år sedan inkom en förfrågan till Finansdepartementet från Malung kommun, där de uttryckte en önskan om att lägga Sälen till sitt kommunnamn. I bakgrunden till förfrågan beskrivs att Sälen är ett positivt laddat begrepp, tack vare de associationer det för med sig. Malung kommun menade att om de fick heta Malung-Sälen, skulle det föra med sig ekonomiska vinningar. Frågan utreddes av Finansdepartementet, där ett flertal andra myndigheter lämnade in yttranden.

Undersökningens syfte är tvådelat: dels undersöks hur den kommersiella funktionen kan ta sig till uttryck, dels hur aktörer positionerar sig jämt mot den, ortnamnen och varandra. Två metoder kombineras. En rekontextualiseringsanalys, som innebär studiet av hur textelement (t.ex. direkta citat, ord, argument och idéer) färdas genom och mellan texter, samt en positioneringsanalys: vilka roller aktörer och ortnamn tilldelas eller påbjuds att inneha.

De preliminära resultatet visar att rollen som ortnamnsexpert både tilldelas och tas av myndigheter, men att rollen i vissa fall fråntas signifikans. Den kommersiella funktionen hos Sälen beskrivs med små variationer av olika aktörer, men olika värderande ord tas i bruk av aktörerna för att framhäva deras förhållningssätt till funktionen.

Källor

God ortnamnsred. Ortnamnsrådets handledning i namnvård. Lantmäterirapport 2016:9 (Ortnamn och namnvård).

Idevall Hagren, Karin & Westberg, Gustav 2024. Kritisk diskursanalys. En språkvetenskaplig introduktion. Studentlitteratur AB. Lund.

Ledin, Per 1997: Intertextualitet, smärta och ett mångstämmigt Apotek. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet.

Linell, Per 1998: Discourse across boundaries: On recontextualizations and the blending of voices in professional discourse. I: Text & talk: an interdisciplinary journal of language, discourse and communication studies, ISSN 1860-7330, Vol. 18, nr. 2. P. 143-157.

Medway, Dominic & Warnaby, Gary 2014: What's in a name? Place branding and toponymic commodification. I: Environment and Planning A 46. S. 153–167.

Nyström, Staffan 2018: Place-name policies in Scandinavia and elsewhere. *Onomastica Uralica*, 14, 65-82

'Trygghet' och 'trygga rum' **Hur unga ideella organisationers mötesplatser förstärker eller motverkar demokratin**

Anna Vogel

Stockholms universitet, anna.vogel@su.se

'Trygga rum' (på engelska safe space) innebär en mötesplats där deltagarna kan känna sig trygga fysiskt och (kanske framför allt) mentalt. Mitt övergripande mål med undersökningen är att problematisera 'trygghet' i allmänhet och 'trygga rum' i synnerhet, genom att diskutera dess relation till demokrati. Föredraget anknyter till konferensens fokusområden språk och makt, språk och inkludering, samt möjligen språk och hot mot demokratin. Mitt specifika syfte är att undersöka begreppen 'trygghet' och 'trygga rum' i en samtida kontext. Teoretiskt utgår jag från Foucaults (2011) förståelse av diskurs, kunskap och makt. Jag har samlat ett material som består av 13 ansökningar om totalt 309 sidor till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013–2024, där ideella föreningar som RFSL Ungdom och Rädda Barnen Sverige ansöker om projektmedel och där 'trygg' ingår i projekttiteln. Jag analyserar materialet med hjälp av DIMEAN-modellen (Spitzmüller och Warnke 2011) för att besvara följande frågeställningar: 1) Hur beskrivs 'trygghet' och 'trygga rum' i ansökningarna? 2) Vilka diskurser aktualiseras av begreppen?

I min diskussion belyser jag sedan från följande frågor: I vad mån förstärker trygga rum demokratin genom att hjälpa deltagarna att i ett skyddat utrymme utforska och diskutera gemensamma erfarenheter och visioner, för att i ett senare skede kunna delta i en vidare, demokratisk debatt utanför rummet? Och i vad mån kan trygga rum istället motverka demokratin genom att deltagarna enbart bjuder in vissa och utestänger andra, och formar allt snävare regler för vad som är möjligt att uttrycka utan att såra varandra?

Referenser

Foucault, M. (2011). *Vetandets arkeologi*. (2., ombrutna, översedda uppl.) Lund: Arkiv.
Spitzmüller, J. och Warnke, I. (2011). Discourse as a 'Linguistic Object': Methodical and Methodological Delimitations. *Critical Discourse Studies* 8 (2): 75–94.

Judiska ungdomars upplevelser av antisemitisk semiotik

Gustav Westberg

Örebro universitet, gustav.westberg@oru.se

Charlotta Seiler Brylla

Stockholms universitet, charlotta.brylla@tyska.su.se

Henning Årman

Stockholms universitet, henning.arman@buv.su.se

I Sverige och runt om i världen är antisemitism ett växande problem. I samband med Hamas attack mot civila i Israel 7 oktober 2023 och det efterföljande kriget har antisemitiska uttryck ökat, både på sociala medier och i det fysiska rummet (se t ex Mattsson m fl 2024). Men rapporter och forskning visar att antisemitiska uttryck var tilltagande redan innan Hamas attack, och att särskilt judiska ungdomar är en utsatt grupp i Sverige. Det saknas emellertid kunskap om den antisemitism som judiska ungdomar möter i sin vardag, både vad gäller dess semiotiska uttryck och hur ungdomar uppfattar och erfar sådan semiotik. Att öka kunskapen om detta är målet med forskningsprojektet Antisemitiska uttryck i Sverige och judiska ungdomars erfarenheter, och i detta föredrag presenteras preliminära resultat från detta projekt.

Projektet kombinerar diskursanalytiska, socialsemiotiska och etnografiska angreppssätt, och datan som ligger till grund för den aktuella presentationen har samlats in under perioden HT 2023–HT 2024. Den utgörs av gruppintervjuer och fokusgruppsamtal med judiska ungdomar i åldern 15-25 år, fältanteckningar från deltagande observationer, samt judiska ungdomars egen dokumentation av antisemitism i sin vardag, såväl online som offline.

Resultaten indikerar att ungdomarnas upplevelser i hög grad präglas av de antisemitiska uttryckens semiotik och diskursiva inramning. På föredraget diskuterar vi preliminära resultat som tyder på att de ungdomarnas upplevelser påverkas av de antisemitiska uttryckens design och investering, materialitet och medium, samt av hur de unga uppfattar avsändarens intention.

Referenser

Mattsson, C., Andersson Malmros, R. & Sager, M. (red.) (2024). Antisemitism i Sverige efter den 7 oktober. Upplevelser och konsekvenser. Rapport från Segerstedtinstitutet.

”Miljöideologiskt betingat krypskytte mot landsbygden” Metaforik i den svenska klimatdebatten 1993–2018

Milena Zart

Uppsala universitet, milena.zart@nordiska.uu.se

Metaforer används bl.a. för att strukturera yttranden, förklara idéer och förmedla värderingar och emotioner (Cameron 2007). I klimatdebatten kan metaforer t.ex. belysa klimatförändringarnas allvar och understödja argument om vårt ansvar att (inte) agera på ett visst sätt. Denna studie beskriver mönster i metaforbruket i debattartiklar om klimatförändringar och hur metaforer kan ladda texterna med känslor.

Jag undersöker metaforer i ungefär 100 debattartiklar, ledare och insändarbrev om klimatförändringar och åtgärder från 1993–2018, publicerade i Dagens Nyheter och Aftonbladet. Texterna är skrivna av politiker, forskare, näringsliv, myndigheter samt privatpersoner. Analysen genomförs med hjälp av ett diskursdynamiskt angreppssätt där metaforisering ses som en dynamisk process vilket innebär att metaforer används och tolkas på olika sätt beroende på kontext (Cameron m.fl. 2009, Boström 2018).

Ett resultat är att metaforiken i de svenska debattartiklarna tycks vara mindre framträdande än i t.ex. den brittiska eller amerikanska debatten (jfr (Atanasova & Koteyko 2017). Samtidigt finns likheter i metaforernas tematik; metaforer om väg, sjukdom och krig dominerar. Vägmetaforer illustrerar vanligen en utveckling mot mer klimatförändringar eller mot åtgärder. Metaforer som aktualiserar sjukdom beskriver ofta åtgärder som en medicin mot klimatförändring. Krigs- och kriminalitetsmetaforer framställer åtgärder som en strid mot det eller dem som anses orsaka klimatförändringar. Framförallt sjukdoms-, krigs- och kriminalitetsmetaforerna är intressanta. De kan potentiellt väcka känslor som oro eftersom metaforerna implicerar att det finns någon form av hot mot en kropp eller ett samhälle och de kan därför nyttjas strategiskt i debatten.

Litteratur

Atanasova, Dimitrinka & Koteyko, Nelya. 2017: Metaphors in Online Editorials and Op-Eds about Climate Change, 2006–2013: A Study of Germany, the United Kingdom, and the United States. I: Fløttum, Kjersti (red.): *The Role of Language in the Climate Change Debate*. New York: Routledge. S. 71–89.

Boström, Per 2018: *”Det här är ju dött tåg liksom...” en studie av metaforer för ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2018

Cameron, Lynne, 2007: Patterns of metaphor use in reconciliation talk. *Discourse & Society*, Vol. 18,(2). S. 197–222.

Cameron, Lynne, Maslen, Robert, Todd, Zazie, Maule, John, Stratton, Peter & Stanley, Neil, 2009: The Discourse Dynamics Approach to Metaphor and Metaphor-Led Discourse Analysis. *Metaphor and Symbol*. Routledge. 24(2). S. 63–89.